

Петрова О.Б., Попова Н.О. Аспект наукової підготовки при вивченні іноземної мови у немовному ВНЗ // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (30 червня – 1 липня 2015 р.) // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2015 р. – С. 205-207. (13218 знаків).

У курсі науково-професійної англійської мови роль викладача у виборі стратегії навчання значно зростає. Важливим є ознайомлення аспірантів із особливостями наукового письма. Обов'язковою є увага до жанрової специфіки цих продуктів іншомовної діяльності.

Ключові слова: навчання наукової англійської мови, аспіранти, немовний ВНЗ, жанрова специфіка

Петрова О.Б., Попова Н.А. Аспект научной подготовки при изучении иностранного языка в неязыковом вузе // Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах Европы и Азии: материалы XV Международной научно-практической интернет-конференции (30 июня – 1 июля 2015 г.) // Сборник научных работ. – Переяслав-Хмельницкий, 2015. – С. 205-207. (13218 знаков).

В курсе научно-профессионального английского языка роль преподавателя в выборе стратегии обучения значительно увеличивается. Важным является ознакомление аспирантов с особенностями научного письма. Обязательно уделять внимание жанровой специфике этих продуктов иноязычной деятельности.

Ключевые слова: обучение научному английскому языку, аспиранты, неязыковой вуз, жанровая специфика

Petrova O.B., Popova N.O. Aspect of scientific level at the foreign languages training in non-language university // "Problems and prospects of the development of science at the beginning of the third millenium in Europe and Asia countries": proceedings of the XV International scientific practical internet conference (Pereyaslav-Khmel'nitskiy, 30 June – 1 July 2015). // Research digest. – Pereyaslav-Khmel'nitskiy, 2015. – P. 205-207 (13218 symbols).

The role of the teacher concerning the training strategy choice in the academic course of English for specific purposes increases. It is important to study with the postgraduates the specificity of academic writing. The attention should be obligatory paid to the genre peculiarities of these products of the foreign language activity.

Key words: training English for specific purposes, postgraduates, non-language university, genre specificity

АСПЕКТ НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВНЗ

Важливість цілісного розвитку особистості упродовж навчання у ВНЗ нині є надзвичайно актуальною. Педагоги замислюються над проблемою, як допомогти студентам вирости до рівня сучасного фахівця, який не уявляється інакше, ніж розвинута особистість, здатна самотійно мислити, критично оцінювати та аналізувати різні ситуації, приймати адекватні рішення, спираючись на отримані знання у галузі своєї спеціальності. Лінгводидактичні проблеми, які виникають при спробах розвивати особистість при навчанні іноземної мови, розглянуті у працях багатьох авторів, зокрема Т. Крижановської, К. Рибачука, О. Тарнопольського, О. Коваленко, І. Бех, І. Кукуленко-Лук'янець та ін. [1-6]. Особливо важливо віднести ці вимоги і до навчання тих, хто після закінчення вищого закладу освіти приймає рішення продовжити власний розвиток у науково-дослідній сфері.

Актуальною є необхідність урахування у сучасному підході науково-професійної підготовки студентів, а також аспірантів та здобувачів завдання формування у них у процесі вдосконалення знань з англійської мови здатності працювати самотійно, орієнтуватися в науковій інформації, оформлювати свої спостереження, результати досліджень у вигляді тез, матеріалів конференцій, статей тощо англійською мовою. Ця діяльність безпосередньо пов'язана з розвитком особистості [1, 3-5].

Наскрізним при такому вивченні англійської мови має бути намагання добитися готовності молодих науковців брати участь у науковому спілкуванні в різноманітних формах, як усному, так і письмовому, як у межах репродуктивної, так і продуктивної діяльності. Наукове дослідження, виконане самотійно під керівництвом досвідчених науковців, має навчити аспірантів оволодіти професійною та науково-дослідною компетенцією [3, 6, 7, 11-13].

Застосування ж іноземної мови на даному етапі навчання наближує до компетентності та надає впевненості науковцю в академічних аспектах використання англійської мови у говорінні (напр., виступ на науковій конференції) та письмі (напр., публікації анотацій, тез, статей тощо) стосовно наукового дослідження. У цьому плані неодмінною умовою успіху є ознайомлення із сучасними правилами наукової комунікації, без знання яких неможливо коректно підготувати різні документи іноземною мовою [11-13].

Важливим є ознайомлення аспірантів із належними особливостями *academic writing*. Обов'язковою є увага до жанрової специфіки названих продуктів іншомовної діяльності. Досягти ефективної комунікації набагато легше, володіючи саме такими знаннями. Також важливо чітко розуміти наміри комунікантів та знати, як їх виразити засобами іноземної мови [12,13].

Створення наукових текстів різного жанру іноземною мовою вимагає спеціального систематичного навчання, визначення стратегій побудови та позамовних чинників, які впливають на структуру текстів різного жанру, їх зміст, послідовність презентації інформації тощо.

Рівень володіння англійською мовою на етапі навчання в аспірантурі вже має дозволяти працювати саме з неадаптованою, оригінальною літературою (публікаціями в іноземних фахових журналах, повідомленнями про наукові конференції за кордоном, рекламними матеріалами тощо), широко доступною завдяки ресурсам Інтернет.

Засвоєння аспірантами системи вимог, які пред'являються до різних видів наукової комунікації, та підготовка власних аналогічних творів є однією із цілей підвищення рівня володіння ними англійською мовою. Багато позитивного для вдосконалення мовленнєвих навичок дає аналіз оригінальних текстів, переклад з іноземної мови та відтермінований зворотний переклад зі зробленого самостійно рідною мовою із розглядом зроблених помилок, які не адекватні змісту, жанру, стилю тощо в письмовому науковому мовленні.

Методисти пропонують також давати завдання на редагування (взаємне серед одногрупників або ж, наприклад, виправлення запропонованого комп'ютерним «перекладачем»), що сприяє розвитку самостійного продуктивного мислення іноземною мовою.

При написанні дисертації молоді науковці, з одного боку, набувають нових для себе знань, а з іншого, розповсюджують знання, нові для інших. Велику роль при цьому відіграє, зокрема, іноземна мова. Наукова робота передбачає показ спроможності здобувача наукового ступеня працювати самостійно, у тому числі і з використанням іноземної мови.

Робота з англійськими оригінальними статтями за фахом дозволяє уявити структурні особливості, а також алгоритм написання такого виду наукової творчості, як анотація та наукова стаття. Засобами іноземної мови аспірант навчається фокусувати увагу у висловленні на конкретному питанні, доводити актуальність обраної теми дослідження, описувати матеріали та методи дослідження, пояснювати отримані результати та значення проведеного дослідження.

Нині в педагогіці особливо чітко розуміють специфіку англійської мови, яку можна розглядати як засіб інтеграції освіти і науки в різні регіони світу [2-4]. Тому підвищена увага до вивчення англійської мови відбиває чітку прагматичну спрямованість сучасної мовної підготовки в немовних вищих закладах освіти.

На порядку денному нині не оволодіння обмеженими мовними навичками, а досягнення рівня володіння іноземною мовою, який забезпечуватиме випускнику ВНЗ, фахівцю, аспіранту застосування англійської мови як засобу професійно-особистісного розвитку, а також міжнародного науково-професійного спілкування.

Розвиток власне професійної компетенції відбувається поряд із набуттям іншомовної комунікативної компетенції студентів та аспірантів немовних вищих закладів освіти. Для цього передбачається розробка інноваційного

дидактичного базису, який відповідає тенденціям сучасного суспільства, формування здатності застосовувати іноземну мову для самоосвіти упродовж навчання в університеті та для старту в наукових розвідках. Як відомо, цьому сприяє викладання професійно-орієнтованого курсу англійської мови.

Також важливим є навчання студентів, а далі – й аспірантів навичкам роботи у різних видах мовленнєвої діяльності (читання, конспектування, реферування, анотування іноземної спеціальної літератури). У цьому контексті необхідно враховувати специфіку репродуктивної та продуктивної діяльності тих, хто навчається іноземної мови.

Велике місце в роботі в науковому аспекті вивчення англійської мови належить віддавати генеруванню власних висловлень англійською мовою, оскільки, як відомо, із двох напрямків перекладу саме цей вид – з рідної англійською – становить найбільшу проблему.

Дослідники, виділяючи два види діяльності, актуалізованої в перекладі, називають їх "стереотипною" та "творчою" [9]. Підготовка до застосування іноземної мови в науковому аспекті враховує обидва види, оскільки виділення цих різних видів діяльності, стереотипної та творчої наочно демонструє відмінність підходів у різних мовленнєвих ситуаціях.

Певний автоматизм спостерігається у випадках застосування термінології, кліше, структурних компонентів названих вище видів наукових праць. Творча діяльність становить когнітивно більш вимогливий вид роботи, але часто лише пошук у широкому діапазоні (словотвірне гніздо, синонімія, інтернаціоналізми, описове найменування тощо) приводить до оптимального варіанту перекладу.

Адекватне усне спілкування у науковій сфері теж сприяє підвищенню ефективності комунікації. Отже, розвиваючись, початківець має виробити в себе достатнього рівня навички не тільки читання, перекладу, написання наукових праць, але й усного мовлення та аудіювання. Отже, усна продуктивна мовленнєва діяльність становить один із найважливіших напрямків.

Негативно впливають на результати всіх зусиль у іншомовній діяльності методично не обґрунтоване співвідношення продуктивних та репродуктивних завдань (мається на увазі перевага репродуктивних) при вивченні англійської мови в згаданому аспекті [7, 9].

Опора на базове володіння репродуктивними видами іншомовної мовленнєвої діяльності та спрямованість на досягнення успіху і в продуктивних видах становить ефективний підхід у галузі іншомовної науково-професійної освіти. Як вважають дослідники, такий продуктивний підхід представляє "цілісну лінгводидактичну систему, яка слугує повноцінною основою побудови сучасної моделі навчання іноземної мови у вищому закладі освіти за допомогою ефективних прийомів навчання, вбудованих у систему інноваційних лінгводидактичних технологій, спрямованих не лише на реалізацію вузько-прагматичних цілей навчання іноземної мови, але і таких, що формують гармонічну, повноцінну особистість того, кого навчають, орієнтовану на засвоєння та вдосконалення своєї майбутньої професіональної діяльності" [7].

Лише оптимальне співвідношення продуктивних і репродуктивних вправ сприяє якості та ефективності, що дозволяє сформувати у тих, хто навчається, готовність до спонтанної мовленнєвої продукції.

Розвиток продуктивної мовленнєвої діяльності англійською мовою вимагає розвитку другої мовної особистості у тих, хто вдосконалює рівень володіння іноземною мовою, з метою формування їх здатності мислити за допомогою другої, нерідної мови. Цьому сприяє створення дійсно креативного навчання, із реально творчими завданнями, максимально наближеними до реальних цілей навчання в аспірантурі, науковій діяльності тощо.

Як уже було відзначено вище, лише творчі завдання мають спиратися на рівень засвоєного іншомовного матеріалу, який досягається, в тому числі, і репродуктивними вправами. Складним питанням для лінгвометодистів є питання саме співвідношення зазначених видів мовленнєвої діяльності,

оскільки перевага репродуктивної праці не дозволяє підійти до адекватної спонтанної мовленнєвої активності [7, 9]. За значної переваги ж творчих завдань ймовірнішою стає некоректність висловлень, вимови, неправильність граматичного, лексичного та ін. оформлення мовленнєвої продукції. Отже, саме викладач має слугувати джерелом інформації для аспірантів про те, як їм йти до успіху, прогресувати в їх вивченні англійської мови.

Таким чином, роль викладача у виборі стратегії навчання значно зростає саме в курсі науково-професійної англійської мови. Успіх реалізації обраної стратегії залежить від урахування багатьох нюансів наукової комунікації, властивих іноземній мові порівняно з рідною.

Робота з іншомовним науковим дискурсом має продемонструвати риси його універсальності та, навпаки, специфічності з урахуванням національно-мовних та культурних характеристик. Цільовим у навчанні англійської мови на рівні аспірантури є досягнення навичок мовленнєвої комунікації для професійно-орієнтованого спілкування в науковому середовищі. Корисним для вдосконалення навичок спілкування є організація в університеті наукових конференції іноземною мовою, в яких беруть участь як вітчизняні, так і іноземні англомовні студенти та молоді науковці.

Отже, науковий аспект вивчення англійської мови безпосередньо стосується творчої навчальної діяльності, пов'язаної з рішенням певної науково-професійної проблеми, пошуком найефективнішого способу розв'язання віртуальної навчальної задачі, якнайближчої до реальної, накопичення досвіду та формування власного стилю, саморозвитку молодих науковців.

Література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади : Кн. 2. – К. : Либідь, 2003. — 344 с.

2. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти // Ін. мови в навч. закл. – Педагогічна преса, 2003.
3. Крижановська Т.О. Особистість в інституційному просторі суспільства / // Вісн. ХНУ ім. В.Н. Каразіна - Вип.36. – 2008 . – С.122-129 .
4. Кукуленко-Лук'янець І.В. Психол. засади особистісно-креативного підходу в навчанні студентів університету (на матер. іноземн мови): автореф. дис. на здоб. наук. ст. канд. психол. наук.- К., 2003. - 22 с.
5. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование. – Запорожье : Просвіта, 2004. - 246 с.
6. Рибачук К. Роль самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови у немовних ВНЗ: <[http: irbis-nbuv.gov.ua](http://irbis-nbuv.gov.ua)>
7. Рубцова А. В. Функционально-деятельностные основы продуктивного подхода в профессиональном иноязычном образовании./ Эмиссия.Оффлайн. – 2011.
8. Скуратівська М.О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов. <http://intkonf.org/skurativska-mo/>
9. Чиронова И.И. Соотношение репродуктивного и продуктивного видов деятельности при осуществлении процесса перевода / Матер. конф. "Наука сегодня и завтра" (28 февраля 2013 г.) <http://konferent.ru/nauka/476>
10. Evans V. Successful Writing.- England: Express Publishing, 2000. – 80 p.
11. Jordan R. Academic Writing Course. Pearson Education Limited, 2001.– 160 p.
12. Morrow K. Authentic Texts and LSP// LSP.- 2000.- № 6.- P.13-14.
13. Simpson J. Research Writing in a Foreign Language // English Teaching Forum. – 1998. - Vol. 36 - №2. - P. 34-37.